

החברותא

בס"ד ערשטיק פרי' בור י"ג אייר תשס"ג

החברותא בשאנן פנימי לחברים גליון מס 201

פנינים יקרים

יידער ה' אל משה בחר סיני (כ"ה, א') ... מה ענין שמיטה להר סיני אלא מה אלו נאמרו כללותיהן ופרטותיהן אף כל וכו'. (רש"י) כידוע מנפש הבהמית שבאדם שהיא נפש האדם אחר נפש הבהמית שלו הרי הוא בהמה בצורת אדם ... והכל מסיני שהוא הביטול והאין כי ענין סיני הוא הענוה והאין כידוע שגמטריא אין סוף חכמה שהוא האין וההסתכלות ומשביעית נלמד על כל המצוות שמתעלים על ידי סוף המעשה מסיני שהוא הביטול, והוה משה קבל תורה מסיני ...

יידער ה' אל משה בחר סיני לאמר (כ"ה, א') רש"י: מה ענין שמיטה אצל הר סיני. ממצות שמיטה יש ראייה שיש ענין שמיטה אצל הר סיני לפי ששמיטה מהוה ראייה ברורה שהתורה ניתנה מן השמים שכן מי אנוש ויעזי להבטיח כזאת? וצויתי את ברכתי ועשת את התבואה לשלש שנים? רק השי"ת הכל יכול אפשר לו להבטיח הבטחה כזו הרי איפא יש בשמיטה משום ראייה שהשי"ת נתן את התורה על הר סיני.

ושבתם איש אל אחותו (כ"ה, י') אמרו חז"ל אל אחותו הוא שב ואינו שב לשררה שהיתה בידו, כי ענין השמיטה והיובל הוא כדי שידע האדם שהכל הוא של הקב"ה, ולכן אינו שב לשררה שהיתה בידו, לארמה שלא ישוב לחשוב שכוחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה אלא שהכל מהשי"ת ...

ולא תונו איש את עמיתו (כ"ה, י"ז) התורה הזהירה שלא להונות את הזולת, ואילו חסיד הנוהג לפנים משורת הדין אסור לו להוכיח גם את עצמו. אסור לו להשלות את עצמו במדרגות יותר גבוהות מכפי שיש לו כאמת.

(הרבי ר"ב מפשיסחא)

ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח עליה (כ"ה, י"ט) רק כאשר אכלתם לחמכם לשובע ולא לתענוגים אז וישבתם לבטח עליה ולא תגלו, אחרת יש לחשוש על וישמן ישרן ויבעט ...

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וצויתי את ברכתי לכם בשנה השישית ועשת את התבואה לשלש השנים (כ"ה, כ"א) אם ישאלו מה יאכל יהיה צורך לצוות על הברכה, אבל אילו היתה בהם אמונה תמימה ולא היו מקשים קושיות, כי אז כבר היתה הברכה מצויה מאליה.

ואיש כי לא יהיה לו גואל והשיגה ידו (כ"ה, כ"ז) התורה מבטיחה לאיש שאין לו גואל. שאל יתייאש ולא יחשוב שמשום שאין לו גואל אין לו שום סכוי לגאול. התורה מבטיחתו "והשיגה ידו". הקב"ה יעזור לו וימצא כדי גאולתו ...

(חתם סופר)

וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו (כ"ה, ל"ה) מובא במדרש הדא הוא דכתיב אשרי משכיל אל דל וכו' אפשר לומר בדרך מליצה אם יבא איזה עני בבקשת עזרה שלא ידחה במלות של אמונה ובטחון ה' ודאי יעזור לך ותו לא. אלא אשרי "משכיל" - מתנהג כמשכיל מתקדם דהיינו להיותו מקפני אמונה על מנת לעזור בפועל ולא להסתפק בדברי חיזוק ...

את כספך לא תתן לו בנשך (כ"ה, ל"ז) כאתה נותן מכספך לעני. אם לשם צדקה ואם לשם גמ"ח תן לו בסבר פנים יפות ובדבורים מעודדים, אל תהא "נושך" אותו אנכי נתינה בדברי בקורת החותכים כסכין בלבבו אלא תן לו בעין יפה. (מלאכת מחשבת)

אם בחוקתי תלכו (כ"ה, נ') דהיינו שלא יעמדו במקום אחד ובמדרגה אחת, רק ילכו מחיל אל חיל וממדרגה למדרגה, כי כלל גדול ברוחניות אין מצב עמידה - או עליה או ירידה.

אם בחקתי תלכו (כ"ה, נ') הנה כשהאדם משתנה ממדה למדה ומתהלך מעולם אל עולם צריך לפלס מעגל רגליו ולשים ה' לנגד עיניו מה ועל מה זה שהרי הוא יתברך הוא הסובב לכל אחד ואי אפשר לצאת מעולם. ולהכנס בשני כי אם על ידו יתברך המסבב אותו וכו'.

ועשיתם אתם ונתתי גשמיכם בעתם (כ"ה, ר') כתוב אתם חסר 'ואו' שהם אותיות "אמת" לרמוז שבזכות האמת ונתתי גשמיכם בעתם. וכך איתא במסכת תענית. אמר רבי אמי אין הגשמים יורדים אלא בזכות אנשי אמת שנאמר אמת מארץ תצמח.

שיחת קודש ממו"ר הרא"ש שליט"א

שיחת הרא"ש ע"פ פרשת בשלח תש"ל, נכתב ע"י הר"פ כפ' הבהנל

יעשה עזמו כמדבר

1201

מספיק חזקה, העובדא שהמצרים למרות שאמרו במכת ברד ה' הצדיק מנעו את בני ישראל מלצאת ממצרים עד למכת הבכורות, ואף לאחר שיצאו בני ישראל ממצרים שינו עמדתם ורדפו אחרי בני ישראל על מנת להחזירם לארץ מצרים. מכאן שהנס של יציאת מצרים לא היה מספיק חזק עבורם. וכן בבני ישראל למרות שהגיעו לדרגה גבוהה מאד בקריעת ים סוף שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי בנבואתו ובכל זאת לא עמדו בנסיון הקטן ביותר ומיד לאחר קריעת ים סוף כתוב בתורה (ט"ז, כ"ג) וילוו כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן, וזהו בגלל שלא הגיעו לדרגה בדבקות בורא ובפרסום שם ה' עד כדי יכולת לעמוד בכל הנסיונות. ההכרח הוא לגאלנו שנית לעיני כל חי אשר אז יהי פרסום שם ה' בכל העולמות ובו יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון ולשמך ה' אלוהינו יכרעו ויפולו וכו'.

כתוב בתורה (י"ג י"ז-י"ח) ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלוהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, כי אמר אלוהים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבנו מצרימה, ויסב אלוהים את העם דרך המדבר וגו'. התורה מספרת שהקב"ה לא רצה להנחות את העם דרך ארץ פלשתים אלא להנחותם דרך המדבר. והטעם הוא כי דרך ארץ פלשתים יש סיכון שאם יתקלו במלחמה יחזרו למצרים על כן הנחה אותם דרך המדבר. עדיין הענין צריך הסבר האם בהיותם במדבר אין חשש שיחזרו למצרים? הלא מצאנו כמה וכמה פעמים שבני ישראל רצו לחזור למצרים גם בהיותם במדבר. ואם כן מה ההבדל בין דרך ארץ פלשתים לדרך המדבר? אלא

ביציאת מצרים היה פרסום אלקותו יתברך לעיני כל ישראל, אמנם למען תקון ושלמות הבריאה, פרסום זה אינו מספיק כי צריכים לפרסם את שם ה' בעולמות לעיני כל חי וזה עדיין לא נעשה, וזה מה שאומרים בקדושת מוסף הוא אלוהינו הוא אבינו הוא מלכנו הוא מושיענו, והוא יושיענו ויגאלנו שנית וישמיענו ברחמיו שנית לעיני כל חי לאמר הן גאלתי אתכם אחרית כראשית להיות לכם לאלוהים אני ה' אלוהיכם. בקדושת המוסף זה מספרים על יציאת מצרים ומיד מוסיפים שאין זו גאולה שלמה כי עוד נצטרך להגאל שנית. מסדר קדושת המוסף מתאר שהגאולה השניה הקב"ה ישמיענו ברחמיו לעיני כל חי וכו'. בקטע זה קיימת ההבדל בין גאולה ראשונה שהוא יציאת מצרים אשר היתה לעיני כל ישראל משא"כ הגאולה השניה תהיה לעיני כל חי.

אם תשאל למה ביציאת מצרים היה פרסום אלקותו יתברך רק לעיני כל ישראל ולא לעיני כל חי. התירוץ הוא שגם מצד בני ישראל וגם מצד המצרים לא היה מספיק הכנעה, כפי שרואים בתורה שבני ישראל לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה (שמות י"ט) וגם פרעה אמר מי ה' אשר אשמע בקולו - לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח (שם ה' כ"ג) המצרים היו שקועים בעבודה זרה שלהם ובני ישראל היו נגררים אחרי טומאת מצרים, כך שכל הענין של פרסום שם ה' בעולמות היה דבר נדיר אצלם. ורק לאחר תקופה ארוכה של אותות ומופתים המלווה במכות בעוני וסבל התעורר אצל בני ישראל האמונה באמנם ויאמינו בה' ובמשה עבדו (י"ד, ל"א) והתעורר משהו אצל המצרים באמנם: ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים (ש' כ"ז). אך לפי האמת ההתעוררות הזאת לא היתה

שיחת קודש ממו"ר הרא"ש שליט"א

המשך מעמ' קודש

201 א

שקועים, אבל אם ילכו לדרך המדבר כלומר לדרך השפלות הבטול וההכנעה יש סכוי שיוכלו לצאת ממ"ט שערי הטומאה שלהם. כי מי שמגיע למדרגת המדבר בבטול והכנעה אזי אפילו שהוא שקוע במ"ט שערי טומאה הוא יכול להדבק אל השי"ת. מפני שגם שם ידך תנחני ותאחזני ימינך (תהלים קל"ט) הקב"ה נמצא בכל מקום ולית אתר פנוי מיניה, ולית מחשבה תפיסי ביה כלל לראות את האלוקות ובמיוחד מתוך מ"ט שערי הטומאה. נכון שמציאות שה' שוכן איתם בתוך טומאתם. אך לא שייד להכיר בזה כי רק מי ששפל באמת והוא בבחינת מדבר יכול להכיר כמו שאמר דוד המלך ע"ה: מבטן שאול ידעתיך וזאת מחמת שהיה בשפלות כמו שאמר על עצמו ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם.

הצדיקים האמיתיים הגיעו למדרגתם רק ע"י בחינת "מדבר" דהיינו שראו את עצמם במציאות של אין, אברהם אבינו ע"ה באמרו ואנכי עפר ואפר (בראשית י"ח) משה ואהרן ע"ה באמרו ונחנו מה (שמות ט"ז ח') דוד המלך ע"ה באמרו ואנכי תולעת ולא איש (תהלים כ"ב ז') הרי שהגדלות האמיתית שהצדיקים זוכים בהם הוא רק בכח השפלות בחינת "מדבר". ומהו הגדלות האמיתית של הצדיק? פרסום שם ה' בעולמו! הצדיקים האמיתיים יודעים היטב ומכירים באמת הפנימי שלהם שאין להם כל חלק במצוות ובמעשים טובים שהם עושים. ואפילו שהם מלאים מצוות כרמון בקיום התורה ובמעשים טובים. הצדיקים האמיתיים מכירים היטב ויכולים להצביע על כל מצוה מאיזה כח עליון מצוה זו הגיע.

הרא"ש הפסיק שיחתו לרגע קט. ואח"כ התחיל לומר את הנוסח של נעילה ביום כפור: אתה נותן יד לפושעים וימינך פשוטה לקבל שבים... מה אנו מה חיינו מה חסדנו מה צדקתנו וכו' מה

שדרך ארץ פלשתים אין הכוונה בדוקא לדרך העוברת לארץ פלשתים אלא כוונת התורה לדרך ארץ כמו שאמרו חז"ל (אבות ג) יפה תורה עם דרך ארץ. התורה מספרת לנו שהקב"ה לא הנחה את העם בדרך עבודת ה' בשיטת הפלשתים כי קרוב הוא לשיטת המצרים אף כי שיטת המצרים יותר גרועה אך בשיטת הפלשתים יש שם בכל זאת איזה "דרך ארץ" ואין בשיטת הפלשתים כל מהלך של ביטול והכנעה ומכיון שכל זמן שאין בטול והכנעה אין כל סכוי שיוכלו לפרסם שם ה' בעולמות באופן הראוי והמועיל. לכן סיבב ה' את בני ישראל דרך "המדבר" אשר שם מתאפשרת דרך הבטול וההכנעה המוחלטת להיות כמדבר שאין בה מעצמה כלום וממילא ההשגחה הפרטית יותר גלויה ובולטת רק צריך האדם להיות בבחינת "מדבר" שלית ליה מגרמי כלום והכל מציאות הוי' יתברך בצורה המוחלטת והבולטת כי רק באופן כזה יש סכוי לפרסום שם ה' בעולמות בבחינת לעיני כל חי.

בהיות בני ישראל בארץ מצרים היו במצב של גדלות כמו שכתוב (א' ז') ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם, הגדלות היה דבר טוב כדי שעם ישראל יוכלו להיות כעם כנגד הכוחות החזקים שהיו למצרים. אמנם במשך הזמן גדלוהו זו גרם את ההיפך לבני ישראל. החיפוש אחר הגדלות גרם להם להגרר אחרי טומאת מצרים עד ששקעו במ"ט שערי טומאה, ולולא ה' שהיה בעזרונו למהר להוציא אותנו ממצרים היינו נשארים בטומאת מצרים בשער הנו"ן. ואחרי שיצאו לא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים ששיטת הגדלות של הפלשתים קרוב לשיטת המצרים יש שם מהלך של דרך ארץ. ואם ימשיכו בשיטה של גדלות אין סכוי לצאת ממ"ט שערי טומאה שבני ישראל היו

שיחת קודש ממו"ר הרא"ש שליט"א

המשך מעמ' קודם

201 ט

בהכרת מציאות הבורא. לכן נברא קודם אדם הראשון. ומכיון שלא היה לאדם הראשון כח של שפלות והכנעה קרה מה שקרה עד שבא אברהם אבינו ע"ה שהכיר מציאות הבורא מתוך הכנעה ושפלות זכה שנטל שכר כולם (אבות ה) וזכה להיות אב המון גוים בפרסום שם

ה' בעולמות שה' אחד ושמו אחד.

ירידת מצרים באה בגלל הדקות שבכשלונו אברהם אבינו ע"ה באמרו במה אדע כי אירשנה, נמצא לפי"ז שירידת מצרים ויציאת מצרים באה להשלים את היחודיות של אברהם אבינו ע"ה אבי האמונה. אלא כדי שנוכל להיות הממשיכים של פרסום שם ה' בעולמות מאברהם אבינו והלאה צריכים להיות בבחינת "מדבר" שאין לנו שום אחיזה. ואפילו המעשים הטובים שאנו עושים עלינו להכיר שהכל מאתו יתברך שמו כמו שענני הכבוד השלו והמן והמים שהיו לבני ישראל במדבר באופן שהכירו כולם שאין בהם כל חלק מעשי והכל בלתי לה' לבדו ממש. ואז תתאפשר שלמות הבריאה לעיני כל חי.

נאמר לפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו הלא כל הגבורים כאין לפניך וכו'. ואם יצדק מה יתן לך. הרא"ש הדגיש בזמנו את הקטעים המכונים אל האפסיות של האדם אף שהוא בבחינת גבור וצדיק ובעיקר הדגיש את המלים ואם יצדק מה יתן לך...

הרא"ש סיים את שיחתו ואמר: אברהם אבינו ע"ה זכה להיות אבי האמונה ואב המון גוים נתתיך רק בזכות הכרת השפלות באמרו "ואנכי עפר ואפר" בכח זה החדיר בעולם כולו את האמונה בהשי"ת שהוא בורא ומנהיג, ומאז הכירו העולם שיש מנהיג לבירה. ברור שאם אברהם אבינו לא היה מגיע לדרגת עפר ואפר לא היה מצליח להחדיר כל זה. מצד גדלותו של אברהם אבינו ע"ה היה צריך להבראות בששת ימי בראשית במקום אדם הראשון כי אברהם הוא בעצם האדם המושלם שעליו נאמר (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, אלא שאם היה נברא בששת ימי בראשית ולא בתקופת המבול ודור הפלגה לא היה מי שיתקן את העולם כי לא היה מי שיפרסם שם ה'

שהשמחה במעונם

הרא"ש שליט"א להולדת הנינים

הר"ר משה הרשטיק ומשפ' להולדת הנכד

הר"ר אברהם משה קיפר ומשפ' להולדת הנכד

הר"ר בנימין קיפר ומשפ' להולדת הבן

הר"ר שמואל קלירס ומשפ' להולדת הנינה

הר"ר צבי פרל ומשפ' להולדת הנכדה

הר"ר אפרים פרל ומשפ' להולדת הבת

הר"ר יצחק טוקצ'נסקי ומשפ' לאירוסיו הבן

הבה"ח יחיאל מיכל טוקצ'נסקי לאירוסיו

חיל ע"י

מערכת החברותא
חז"ל שני 3

02 - 5829688 ☎

02 - 5325477 :פקס

ת.ד. 5080

ירושלים 91050